

Domb

A stáb előresietett, mi ketten lemaradtunk, lassan poroszkáltunk az ókori macskaköveken. Még egyszer végiggondoltam, mi mindent kell pár percben összefoglalnom. A könyvekből tudtam, merre lehet a nevezetes zsinagóga, amelyben regényem kitalált főhőse, akiről dokumentumfilm-sorozatot forgattunk éppen, kétezer évvel korábban a mese szerint megfordult.

Spiró György | Népszabadság | 2011. február 26. | 2 komment

Botladoztunk a gyomos, hepehupás, bokrok és fák benőtte terepen, bámultunk jobbra és balra, romok és romok. Egy bölcs régész mondta egyszer: „Sose feledjük, hogy amit kiástunk, az csak a romok legfelső rétege”. Elértünk az antik Ostia végét jelző kerítésig, ám a zsinagógát, amelyet a négy oszlopáról rögtön felismertünk volna, sehol sem találtuk, pedig ott kellett lennie a város szélén, ahol egykor a tengerpart húzódott. Visszafordultunk, rátértünk egy párhuzamos útra, mentünk egy darabig, és rábukkantunk a Mithras-szentélyre, amelytől a zsinagóga a könyvek szerint délre esik. Megint elindultunk a kerítés felé. Egy domb mellett botladoztunk el a gazban, és mögötte végre megláttuk a négy oszlopot.

A stáb már türelmetlenkedett, azonnal oda kellett állnom a kamera elé, és már mondtam is a szöveget, körül sem néztem alaposabban. Kapásból mutogattam, merre lehetett a bimah, az ebédlő és a hálófülke, amelyben a hajósok megszálltak; megmutattam a megmaradt padlómozaikot, amelyet a mai földfelszín alól, mélyről kellett kiásni; elmondtam minden lényegeset, amit a nyolcvanas-kilencvenes években a svéd régészek feltártak. Befejeztem, fújtam egyet, a kamerát leszerelték az állványról, körülnéztem, és elképedtem.

Bámultam a zsinagógától északkeletre épült egykori szálloda alapjait, és mellettük a dombot, ami a négy oszlopot odafelémenet eltakarta előlünk. Ráeszméltem, hogy ez a gyomok és fák benőtte domb nem természeti képződmény, hanem ember alkotta épület maradványa. Ebben a dombban folytatódik a szálloda. Vagy nem írták meg a könyvek, vagy felületesen olvastam, de világosan látszott, hogy a szállodának legalább a felét vagy inkább a kétharmadát még nem ásták ki.

Az első század hetvenes éveiben kezdték építeni a zsinagógát és a szállodát, a Templom lerombolása után, a zsidó háború befejezését követően, amelyben a négy és fél millió zsidóból legyilkoltak kétmilliót.

Kétmillió ember legyilkolása figyelemre méltó teljesítmény: mindegyik áldozathoz egyenként kellett odajárulni, és leütni a fejét vagy a szívébe mártani a tört, vagy álmában fojtani meg. Persze tűzvészben is odavesztek pár százezren, meg az éhínség is végzett néhány százezerrel, de azért a zömét mégis személy szerint és személyesen kellett lemészárolni. Nem volt még gáz, sem atombomba, és a parittyák sem céloztak pontosan.

Feltűnően nagy szállodát építettek a hajósaiknak és kereskedőiknek a megmaradt zsidók az ellenség kikötővárosában.

Álltam a domb előtt, és eltűnődtem.

A források szerint legalább háromszintes épület minden szintjén lehetett vagy tíz szoba. Minden szobában elért legalább hat ember. Magában az imaházban is elért egy időben legalább két tucat vendég. Ez szűken 200 ember egyszerre. Ha minden hajós átlag három napig tartózkodik a szállodában – egy napig tart a kirakodás, egy napig a berakodás, és pihenni is muszáj egy napot –, az hetente legkevesebb 400 ember. A kereskedelmi hajók télen is jártak Alexandria, Ceasarea és Ostia között. Ha az 52 hétből csak 40 hetet számolok, a legrosszabb téli hónapokat mellőzve, az is megvan évente vagy 16 000 ember. Sok hajós nyilván évente többször is megfordult Ostiában egy

év alatt, ez a szám nem a vendégek, hanem a vendégéjszakák száma.

Évi 16000 vendégéjszakára méretezték a városszéli, tengerparti ostiai zsinagógát és szállodát. Nem kevés. Megszállhattak persze a hajósok a városban is, mert a régi zsinagóga, amelyről a létén kívül nem tudunk semmit, továbbra is üzemelt; biztosan kisebb volt, mint az új, de jó páran elfértek abban is; családoknál is vendégeskedhettek néhány napig a hajósok; ezeket a vendégéjszakákat nincs minek az alapján megbecsülni, a legegyszerűbb nem számolni velük.

Az első század hetvenes éveiben építették fel a zsidók az új imaházat a szállodával, ugyanabban az időben, amikor a több tízezer zsidó rabszolga épp a Colosseumot húzta fel Rómában, amelynek a teljes felépítését a jeruzsálemi Templomból elrabolt zsidó kincsekből finanszírozták. Legyilkoltak kétmillió zsidót Palesztinában és Szíriában; lerombolták a jeruzsálemi Templomot, az egyetlen, a központi szentélyt; sok tízezer zsidót hurcoltak Rómába, akik közül rengetegen haltak bele a rabszolgamunkába; az életben maradtak többsége őskeresztényként szenvedett életet és halált – s közben a kereskedés nem szünetelt, különben nem építenek az ostiai tengerparton saját szállodát, amelyben a tisztasági szabályokat könnyebb betartani. A Bar-Kochba felkelés leveréséig, tehát még vagy hatvan évig a megmaradt zsidók tovább kereskedtek Rómával. Szállítottak, amíg tehettek.

A stáb már indult Ostia központja felé, ahol a színházban és a mozaikpadlós boltoknál is forgatni akartunk. Hívjam őket vissza, és mondjam bele a kamerába, ami feltárult előttem? Hogy ez mindig így volt és mindig így lesz? Hogy nem számít semmi?

Tudtam, hogy a leforgatott anyagnak az ötöde sem kerülhet bele a filmbe. Látványnak nem volt különleges az a jelentéktelen, gyom felverte domb, tévében pedig végképp nem mutat.

Elfordultam, indultunk a stáb után.

(Az írás később megjelent a *Kémjelentés* című kötetben is.)

gépészmérnök | 2011. február 26. | 12:20:01

Kedves Spiró György, a fiam két nap alatt olvasta ki a Fogság-ot, és azóta bármi történik a világon, az Ön könyvére hivatkozik: lám, ez is benne van, ezt is megírta Spiró! A Háború és béke, a József és testvérei mellett van a Fogság helye a világirodalomban.

JoGabor | 2011. február 26. | 12:15:07

A Fogság remekmű, még egyszer gratulálok. Érdekes minden kiegészítés, várom a dokumentumfilmet is.
